

ДЕМОКРАЦИЯ И ЧОВЕШКИ ПРАВА

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Година 22, брой 1
Януари 2022

Борис Попиванов

България се сближава със Северна Македония, но все още е далеч от разрешаване на спора.

Правителството се стабилизира при запазена амбиция на президентската институция за ключова роля.

Кризата в левицата се задълбочава на фона на силни социални очаквания в обществото.

ДЕМОКРАЦИЯ И ЧОВЕШКИ ПРАВА

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Година 22, брой 1
Януари 2022

Съдържание

1.	ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКА ДИНАМИКА	2
2.	ИНСТИТУЦИИТЕ И ДНЕВНИЯТ РЕД НА ОБЩЕСТВОТО	4
3.	СЪСТОЯНИЕТО НА ПАРТИЙНАТА СИСТЕМА	6
4.	ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРОГНОЗИ	9

1

ВЪНШНОПОЛИТИЧЕСКА ДИНАМИКА

Македонският възел. Отношенията на България с нейната съседка Северна Македония трайно попаднаха в центъра на политическия дневен ред. Причините се дължат на очаквания, породени през изминалата година, че с края на политическата криза в България ще бъде вдигнато и „ветото“ на страната върху началото на преговорния процес на Северна Македония за членство в ЕС. Важна роля изигра изявлението на новия български министър-председател Кирил Петков, че в срок от 6 месеца може да се постигне решение на казуса. В българското публично пространство се заговори за засилващ се натиск от страна на западните партньори на България – преди всичко САЩ и Германия – това да се случи.

Две са ключовите събития. Едното е заседанието на Консултативния съвет за национална сигурност при президента Румен Радев, на което представителите на държавните институции и парламентарно представените политически сили стигнаха до консенсус, че българската позиция остава непроменена и търсенето на решения няма да бъде обвързано със срокове. Второ събитие са разменените визити между българския министър-председател Петков и северномакедонския му колега Димитър Ковачевски, от които дойде посланието за „динамизация“ на двустранните отношения, формиране на работни групи по сектори и акцент върху общите икономически проекти.

Българският политически елит все още не е готов за промяна в подхода към Северна Македония. Това донякъде се дължи на опасения от остра негативна реакция на общественото мнение, което в преобладаващата си част подкрепя досегашната твърда позиция. Има и чисто конюнктурни притеснения, че политическата инициатива може да премине в националистически партии, които да обвинят „статуквото“ в предателство на националния интерес. Създава се, обаче, впечатлението, че в официалната българска политика съжителстват две линии – една по-категорична, представлявана от президента Радев, и една по-компромисна, въплъщавана от премиера Петков. В Скопие споделят това разбиране и залагат на контактите с Петков, като дори очертават

възможния терен на отстъпка към България – конституционни промени, които биха дали на българите в републиката статут на малцинство. Очакванията за промяна, както и обсъжданите срокове, са ориентирани към проектираната конференция за Западните Балкани в Париж през юни, която е част от инициативите на френското председателство на Съвета на ЕС. На този етап, обаче, все още няма достатъчно предпоставки тази конференция да произведе „пробив“ в задънената улица. Нещо повече, нагласата е, че самата Франция и нейният президент Еманюел Макрон не са сред най-ярките привърженици на тезата за европейска интеграция на Северна Македония и Албания.

Напрежението около Украйна. Последните седмици бележат осезаем ръст на конфронтацията между Русия и Запада във връзка с Украйна. Все по-усилено в публичното пространство се говори за предстоящ военен конфликт. Тази хипотеза се разглежда като реалистична и от двете страни – Западът предупреждава за възможна руска инвазия в Украйна, а Русия – за военна провокация на Украйна в Донбас. В такъв контекст дойде и руското искане за изтегляне на НАТО от бившите социалистически държави в Централна и Източна Европа, в т.ч. от България и Румъния. Реакцията на България беше предсказуема и сравнително бързо формулирана по всички официални канали – а именно че НАТО е осъзнат избор на страната и че ултиматуми не се приемат. Въпросът за ролята и поведението на София в очертаното поле на конфронтацията, обаче, остана открит. Трябва да се подчертае, че на този етап липсва ясна единна позиция и в самото НАТО. Има държави, които са привърженици на по-краен подход към Русия, има и такива като Германия, които са по-предпазливи. Българските институции отчитат това обстоятелство, но имат предвид и поляризираните нагласи в обществото. На преден план отново излезе традиционният разлом Русия-Запад в българското масово съзнание. Той получи и политически проекции, които до голяма степен бяха предвидими. Президентът Радев и министърът на отбраната Стефан Янев са смятани за по-положително настроени към Русия, докато към премиера Кирил Петков се създадох очаквания да заеме по-решителна позиция срещу

предполагаемата руска агресия. Централни събития в този контекст бяха заседанието на Съвета по сигурността при министър-председателя и последвалото извънредно заседание на Народното събрание. Онези, които са се надявали на някакво категорично недвусмислено послание, са останали разочаровани. Правителството декларира лоялността си към НАТО и опасенията си от действията на Русия, но заедно с това фактически отказа да се присъедини към „ястребите“ в конфликта. България се обяви за деескалация, т.е. за мирно регулиране на пробле-

мите в Украйна; подчерта, че военни части могат да бъдат дислоцирани в страната само под българско командване; и огласи опасения от дефицитите на самата българска армия и рисковете за енергетиката при евентуален конфликт. В своята съвкупност тези твърдения изразяват по-скоро нежелание за някакво сериозно участие, от което се виждат само минуси. Разбира се, ситуацията е динамична и промени в българската позиция не бива да се изключват. Първата стъпка, обаче, въплъщава умереност и липса на ентузиазъм.

2

ИНСТИТУЦИИТЕ И ДНЕВНИЯТ РЕД НА ОБЩЕСТВОТО

Правителството. През първата половина от своите първи „100 дни“ новото българско правителство, съставено от „Продължаваме промяната“, БСП, „Има такъв народ“ и „Демократична България“, създаде впечатление, че се занимава с подготвителна дейност за стартиране на самото управление. Основните новини от изпълнителната власт бяха свързани с назначения на различни равнища (заместник-министри, областни управители, политически кабинети, изпълнителни агенции), а също и със самостоятелни инициативи на отделни министри (и по-точно на излъчилите ги партии). Проличава, че кабинетът все още изпитва сериозни трудности да заработи като екип, който демонстрира единна политическа воля.

Очертах се все пак две основни посоки на правителствена активност.

Първата посока засяга внесения за разглеждане проектобюджет за 2022 г. От проекта се вижда, че кабинетът като цяло не поставя под съмнение съществуващата преди структура на приходите. Не се виждат намерения за промяна на данъчната система, нито на механизмите за преразпределение. Критиките, че този тип бюджети възпроизвеждат социалните неравенства и съсредоточават общественото богатство в относително малка прослойка, не са разгледани задълбочено. Същевременно проектът се отличава със силно завишени социални разходи, които предопределят един внушителен дефицит от 4,1% и намерения за компенсирането му чрез заеми. Видимо е желанието да се постигне ефект от типа „и вълкът сит, и агнето цяло“: продължаващо съдействие за бизнеса в съчетание с мерки за облекчаване на последиците от социалната криза. Високата инфлация, както и резкият ръст на цените на енергоносителите, обаче, създават предпоставки мерките да се окажат недостатъчни. Има и още един интересен момент. Въпреки призивите за приоритетно приемане на бюджета, той бе осезаемо отложен. Нещо повече, дори се заговори още отсега за възможна актуализация през лятото. Всичко това показва, че или управляващите все още нямат ясни дългосрочни намерения за реформи, или предпочитат да не ги съобщават, за

да изчакат да направят законодателни промени в определени сфери. Показателно е, че правителството дори не обсъжда своя управленска програма и се позовава и до днес на разнопосочните послания от коалиционното споразумение. Това, което може да се потвърди към края на януари е, че първата политическа сила „Продължаваме промяната“ диктува и темпото на работа на кабинета.

Втората посока на активност е фокусирана върху идеята за съдебна реформа. Тя е сред най-популярните въпроси, обединяващи, поне на думи, партиите в правителственото мнозинство. Все още не се е стигнало до конкретни законодателни инициативи, нито за промени в конституцията, нито в Закона за съдебната власт, но персоналните намерения са факт. Приоритет изглеждат действията, които се очаква да доведат до оставка на главния прокурор Иван Гешев. Оставката на бившия главен прокурор и председател на антикорупционния орган КПКОНПИ Сотир Цацаров се разглежда като стъпка към отстраняването на Гешев. Съществуваха индикации, че мнозинството планира да реформира КПКОНПИ като го раздели и обособи част от този орган като разследващ, превръщайки го по този начин във втора, „паралелна“ прокуратура. Вероятно това бе и стимулт на Цацаров да се оттегли превантивно, за да не бъде освободен при реформата. Но оставката на Цацаров бе придружена от изявление на самия премиер Кирил Петков, че ръководителят на антикорупционния орган има отнет допуск до класифицирана информация, и от декларация на Народното събрание, с което призовават и Гешев да подаде оставка. Така властта обвърза публично двата казуса и представи напускането на Цацаров като преход към напускането на Гешев. По всичко личи, управляващото мнозинство предприема дълга „обсада“ на „крепостта“ прокуратура. Предстоящите до края на годината кадрови промени в Инспектората на Висшия съдебен съвет и в самия Висш съдебен съвет най-вероятно се смятат за окончателен „рубеж“, след който свалянето на Гешев ще бъде въпрос на време.

Президентът. Румен Радев и Илияна Йотова встъпиха в длъжност за втори мандат президент и

вицепрезидент на републиката. Вторият мандат традиционно е време за по-голяма политическа амбиция, която не се ограничава от надежди за преизбиране. В речта си пред Народното събрание Радев огласи програмни намерения във всички сфери на управлението, които почти приличаха на правителствена програма. Очевидно е нежеланието на президента да се задоволи с церемониални функции на държавен глава в парламентарна република. Той смята да играе активна роля, преди всичко като коректив на действащото правителство. От тази гледна точка, интерес представляват хипотезите, че това ще го доведе рано или късно до конфронтация с министър-председателя Петков. Слухове за напрежение между Радев и Петков съпътстват както кадровите назначения на новия кабинет, така и развитието на сюжетите със Северна Македония и Украйна. От опозицията обвиняват Радев, че се опитва да „диктува“ на премиера и дори че е „пета партия“ в коалицията със свои министри. Има и слухове, че Радев е готов да насърчи създаване на нови партии. Въпреки всичко обаче, явен конфликт между президента и изпълнителната власт е слабо вероятен в обозрима перспектива. И двете страни биха загубили от това и го съзнават

добре. Очакванията към Радев са, че скоро трябва да оповести своите идеи за промени в Конституцията, за които загатва от доста време. Този ход, ако действително предстои, би бил показателен и за посоката на намеренията, и за степента на влиянието на президента.

Общественото мнение. Българското общество преминава през тежък зимен период, белязан от съчетаване на поредица от кризи – икономическа, социална, здравна. Национално представително проучване, проведено от Изследователски център „Тренд“ в периода 12-19 януари, показва, че за респондентите най-големият проблем пред България е ценовият шок. Така отговарят 44%, близо четири пъти повече от онези, посочили втория по стойности отговор, пандемията от Ковид-19 (12%). Важно обстоятелство е, че сред най-често даваните 10 отговора 6 имат открито социален характер (ценовият шок, стандартът на живот, обедняването, здравеопазването, безработицата, пенсиите). Българските граждани имат очаквания към властта да решава приоритетно социални проблеми. Това се очертава да бъде и основният индикатор за ефективността на новата власт.

3

СЪСТОЯНИЕТО НА ПАРТИЙНАТА СИСТЕМА

„Продължаваме промяната“ (ПП) като първа политическа сила в страната не само носи най-голямата отговорност за управлението, но и концентрира обществените очаквания за промяна. Всъщност, доверието в кабинета, така както е измервано от социолозите, се дължи предимно на публичния образ и кадрите на ПП в правителството, а не толкова на останалите три формации БСП, ИТН и ДБ. След победата на изборите през ноември пред ПП очевидно стоеше въпросът как ще функционира като партия. Еднозначен отговор все още липсва. Партията присъства практически единствено чрез хората си в законодателната и изпълнителната власти. Няма индикации да се изграждат местни структури, нито се произвеждат някакви чисто партийни новини или събития. Според едната възможна интерпретация, това говори за кратковременен проект, който в някакъв скорошен момент ще бъде изоставен. По-вероятна, обаче, е хипотезата, че сме свидетели на различен подход към партийната дейност, базиран не на йерархията и организацията, а на мрежите. Този подход би се реализирал в две направления. Първото – на прилагане на принципа на личната близост по примера на правителството (назначенията пряко биват мотивирани с приятелски и колегиални контакти и дори със семейни отношения). И второто – на кооптирането на „външни“ кадри според широко рекламирания принцип на „знанието“ и „почтеността“. Така, обаче, възникват немалко рискове пред стабилността на „Продължаваме промяната“ и способността ѝ да удържа една и съща политическа линия.

ГЕРБ-СДС (Съюз на демократичните сили) влязоха решително в ролята си на твърда и непримирима опозиция на управлението. Засега тази опозиционна роля няма програмни или идеологически изменения, а е концентрирана върху обща критика на поведението на сегашното правителство и защита на постиженията на предишните правителства на ГЕРБ. Основните усилия на ГЕРБ са насочени към постигане на внушението, че проектобюджетът за 2022 г. е разхитителен и обречен да разруши макроикономическата стабилност, а политиката спрямо НАТО и Русия хвърля България в „тотална международна изолация“. Образът на „злото“ е въплътен в

личността на президента Румен Радев, чиято вина, според ГЕРБ, надхвърля предполагаемата злоупотреба с президентските правомощия и се изразява в „разрушително лидерство“, внасящо тежки, трайни и трудно обратими разделения в обществото. Такъв е фонът, на който според ГЕРБ трябва да изпъкне тяхната собствена алтернатива. Изглежда, че в партията все още се надяват на масово обществено недоволство срещу кризисните тенденции и неудачите на правителството, което би довело до предпоставки за сравнително бързо връщане във властта. Вероятността не е голяма. Редовните пресконференции на партийния лидер Бойко Борисов са изпълнени с критики, предложения и самоапологии, но не привличат общественото внимание и не са в състояние да наложат интерпретацията на Борисов за протичащите процеси. В стила на Борисов е да насърчава противоположни тенденции, чийто баланс гарантира ролята му на върховен арбитър. В случая става дума за решителния либерален евроатлантически курс, изразяван от Даниел Митов, и консервативния завой към повече традиционност и умереност, на който тон дават Тома Биков и Петър Николов. Така, обаче, се поддържа илюзията за партия на властта, стремяща се да покрие целия политически спектър, а не за опозиционна партия, която трябва да намери своята идентичност.

Движението за права и свободи (ДПС) последователно развива своята активна настъпателна линия в политическия процес, като използва максимално парламентарната трибуна. Първият аспект на тази линия е свързан с критичност към новата първа политическа сила ПП, която едновременно е обвинявана в неопитност и в повторение на популистските лозунги на ГЕРБ от миналото. От ДПС държат да акцентират на приликите между ПП и ГЕРБ, за да демонстрират равноотдалеченост. На следващо място, партията провежда агресивна кампания за укрепване на имиджа на едрия бизнесмен и свой депутат Делян Пеевски (от апологии на неговото дарителство по време на пандемията до отричане на престъпления, свързани с него). Кампанията има и обратна страна – постоянни нападки срещу бизнесмена Иво Прокопиев, набещдаван, че е в дъното на всички задкулисни политически действия

в България. Превръщането на Прокопиев в олицетворение на „злото“ в българския бизнес изглежда важен елемент от амбицията на ДПС да диктува, доколкото може, променящата се след края на управлението на ГЕРБ икономическа среда в страната. На трето място, ДПС продължава да третира като основен политически опонент президента Радев. Несъгласията с Радев са широко тиражирани в публичното пространство. Те се проявяват и индиректно. Така например, ДПС огласи намерения да внесе промени в Конституцията. Конкретни параметри на тези промени не бяха представени, но има предположения, че засягат съдебната система. На фона на намеренията на самия Радев да предложи конституционни промени, това изглежда като превантивно действие, което цели да изझेми инициативата от държавния глава. В законодателната сфера, успоредно на това, ДПС пледира за отмяна на т.нар. „инвестиционно гражданство“ и на инхаус поръчките, както и за парламентарен контрол над правителствените разходи. Очевидно става дума за опит да бъде наложен алтернативен дневен ред на борбата с корупцията, който отклонява вниманието от фигурата на главния прокурор, смятан за близък до ДПС. През последните години ДПС допусна да бъде разглеждана като неформален партньор на ГЕРБ. Това противоречи на амбициите да бъде „балансиращ играч“ в българската политика, който е в състояние да създава парламентарни мнозинства в една или друга посока. И тъй като със своето поведение Румен Радев показва точно такива амбиции и възможности (отворени врати и вляво, и вдясно), за ДПС е важно да ограничи влиянието на Радев и да поеме балансираща роля между ГЕРБ и ПП без същевременно да позволи враждебни на себе си прокуратура и едър капитал.

Българската социалистическа партия (БСП) проведе заседание на 50-ия си конгрес, което трябваше да „констатира“ подадената през ноември оставка на председателя Корнелия Нинова и да стартира процедура за пряк избор на нов лидер. Това не се случи, защото конгресът гласува против оставката и така продължи мандата на Нинова. Фактическият отказ на Нинова да се кандидатира отново може да има две обяснения. Според едното, тя се притеснява да не загуби поради създадените силни брожения срещу нея сред членовете на партията, както и поради авторитета на нейния конкурент Крум Зарков. Според второто обяснение наблюдаваме поведение от позицията на силата, което вече няма нужда от демократично алиби. Ходът на Нинова получи почти консенсусни негативни коментари в медиите, които дори заговориха за „окончателен край“ на БСП. Незабавно след конгреса знакови имена на левицата (като бившия председател Михаил Миков) и цели партийни организации прекратиха членството си в БСП, с което открито дълбочината на настроенята против действащата председателка. Нещо повече, появиха се сигнали,

че засилващата се криза в партията ще доведе до скорошно създаване на нови леви проекти, в които ще се включат разочаровани от Нинова социалисти и представители на неполучилото парламентарно представителство лявоцентристско движение „Изправи се БГ“ на бившия омбудсман Мая Манолова. При всяко положение БСП е изправена пред много тежки изпитания. В доклада си пред конгреса Нинова очерта път за изход от кризата чрез ефективно участие във властта, което би върнало доверието на хората. Съществуват, обаче, и сериозни рискове пътят надолу да продължи. БСП предпочете да не защитава ключови леви реформи като данъчното облагане, защитата на труда, завръщането към солидарни модели на образование и здравеопазване. Партията не бърза с внасяне на свои законопроекти в Народното събрание. Усилията са концентрирани в отделни теми, изразявани лично от Нинова в качеството ѝ на министър – като например ограничаване на мобилните оператори и на колекторските фирми. В най-добрия случай става дума за малки каузи, а не за голяма стратегия. Дори „социалният бюджет“ за 2022 г., който БСП изтъква като свое постижение, не носи безусловно позитиви за левицата, особено в условията на социална криза и нараснали обществени очаквания. Фактът, че не БСП, а финансовият министър от ПП Асен Василев се обяви остро против ниските заплати в страната, показва колко лесно социалната тематика може да бъде иззета от левицата и използвана от други политически актьори.

„Има такъв народ“ (ИТН) от всички парламентарно представени партии полага най-малко усилия да изгради свой специфичен политически профил. Посланията от формацията на Слави Трифонов са разнопосочни и като цяло подчинени на популистски подход (подновената тема за намалена държавна субсидия за политическите партии; колебливото отношение към „зеления сертификат“; екстравагантното предложение за „делка“ със САЩ по европейската интеграция на Северна Македония) и на политически прагматизъм (кооперативност по повечето коалиционни теми в съчетание с усилената реализация на партийни кадри на различни равнища на държавната власт). ИТН сякаш не проявяват желание да спрат спада на обществено доверие, който се задълбочава еднопосочно от месеци насам. В този смисъл, перспективата за оцеляване на партията е крайно неясна. От четирите партии в правителственото мнозинство ИТН най-малко изглежда асоциирана с определена кауза и най-много подозирана в скрити бизнес влияния. Ето защо, парадоксално тази партия с поведението си подхранва опасенията, че е най-нестабилният елемент в коалицията.

„Демократична България“ (ДБ) продължава да се държи като коалиция в криза. Слабите изборни резултати доведоха до поемане на отговорност чрез подаване на оставки и в трите субекта на коа-

лицията – „Да, България“, ДСБ (Демократи за силна България) и Зеленото движение. От самото начало се създаде нагласа за преизбиране на досегашните лидери в „Да, България“ Христо Иванов и ДСБ Атанас Атанасов. Липсата на алтернативни кандидати (и алтернативни програми) не прикрива наличието на вътрешнопартийни противоречия. По време на процедурата острият критик на Христо Иванов и бивш председател на групата на ДБ в Столичния общински съвет Методи Лалов бе изключен от „Да, България“. Позиции против Атанасов публично изразяваха ръководствата на цели софийски структури на ДСБ. Появи се информация и за неформална лидерска конкуренция в ДСБ от страна на бившия партиен лидер и настоящ евродепутат Радан Кънев с неговите все по-активни медийни изяви. Случаят със Зеленото движение е още по-сложен, защото в тази формация съществуват и влиятелни гласове в полза на напускане на коалицията и присъединяване към ПП. Фактът, че на последните президентски избори Зеленото движение подкрепи различен кандидат за президент от този на „Да, България“ и ДСБ, е показателен. Заедно с това генералният проблем на ДБ е свързан с политическото позициониране. Основна тема в посланията на коалицията – съдебна реформа – се защитава днес по-ярко от президента и ПП. Дигитализацията на управлението и публичните услуги е бавен процес, който трудно би донесъл непосредствени електорални дивиденди, а и ДБ не е единственият политически играч, ангажирал се с тази тема. Твърдото отношение по въпросите за НАТО и Русия рискува да отдалечи ДБ от собственото правителство и да ги сближи опасно с опонентите им от ГЕРБ. Полезен изход от тази ситуация все още не се е очертал.

„Възраждане“ пое радикален курс на отрицание на цялото политическо статукво. До голяма степен това бе очаквано. Нейният шанс се състои в това да заеме трайно националистическото пространство, изпаднало в криза след неудачите и компромисите на старите патриотични партии, и да се възползва от недоверието в институциите и в целия политически елит. Гъвкавата тактика на партията проличава в решението да не се фокусира върху типични националистически теми (като например Северна Македония, малцинствата или мигрантите), а върху недоволството от ограничителните мерки по време на пандемията. Протестът срещу „зеления сертификат“ за ваксинация стана най-бурното събитие на месеца. Опитът за нахлуване в Народното събрание, придружен от заплахи за нахлуване и в Министерския съвет, е част от популистка стратегия за натиск, стъпваща на липсата на конкуренти в това поле. Сред останалите по-големи политически сили няма крайни противници на ваксинацията, каквито, обаче, са значителни дялове от българското общество. При едно нестабилно мнозинство и при компрометирана опозиция радикализмът на „Възраждане“ получава възможности чувствително да разшири подкрепата си. Прави впечатление благосклонността на приближените до предишните управляващи от ГЕРБ медии към акциите на „Възраждане“. По всяка вероятност в ГЕРБ разчитат, че друга партия ще изпълни задачата по разклащане и подкопаване на новото правителство, за да трасира пътя на ГЕРБ към евентуално връщане във властта. Съществува, обаче, риск това да се окаже игра с огъня, която би засилила не ГЕРБ, а една трудно предсказуема радикална десница.

4

ОСНОВНИ ИЗВОДИ И ПРОГНОЗИ

Българската политика към Северна Македония се характеризира с разширяване на контактите при запазване на първоначалните позиции в двустранния спор. Динамиката в отношенията е факт. Културните и икономическите предпоставки, които биха могли да я поддържат, обаче са слаби. Ето защо, тази динамика е обречена да затихне без някаква значителна политическа промяна, каквато все още не изглежда непосредствено на дневен ред.

Отношението на България към напрежението в Украйна е белязано от нежелание за „резки движения“. Конфронтацията между Русия и Запада се експлоатира от политическите сили според тяхната ориентация и в името на техни вътрешнополитически ползи. Но само влияние на външни фактори би подтикнало България да промени предпазливата си и умерена позиция.

Българското правителство се стабилизира. По-скоро слабо вероятно е общественото недоволство през зимните месеци да стигне мащаби, които да провокират падане на кабинета. Центробежните тенденции в правителственото мнозинство също на този етап са пренебрежими. На серията предсрочни избори от 2021 г. като че ли е поставен край. Дори някои песимистични за правителството прогнози обсъждат варианта за парламентарни избори в края на 2023 г. заедно с местните. Самият кабинет се занимава с кадрови въпроси, които в нормална ситуация биха предизвикали скандали и тежка критичност. Но след 12 години управление на ГЕРБ, запомнено от мнозина с корупционните и непотистките си практики, обществената толерантност към всичко ново е доста висока. Трудно може да се прогнозира колко ще продължи, но понастоящем е налице.

Бюджетните планове на правителството сякаш възпъщават предизборния лозунг на водещата партия „Продължаваме промяната“ за постигане на „леви цели с десни инструменти“ – съхраняване на принципите на разпределение и преразпределение с добавка от щедри социални разходи. Това ве-

роятно е и най-лесният начин да се избегнат противоречия между разнородните партии в управляващата коалиция. Големите социални очаквания в обществото същевременно могат да породят проблеми за легитимността на мнозинството именно по този пункт.

Съдебната система се очертава като сферата, концентрираща най-големите амбиции на управляващите за промяна през следващите месеци. Тази промяна по всичко личи ще бъде представена и като отговор на съществуващите сред българските граждани очаквания за справедливост и възмездие.

От институционална гледна точка България навлиза в нетрадиционен период на симбиоза между президент и изпълнителна власт, при която и двете институции ще претендират да олицетворяват промяната и да държат политическата инициатива. Напрежения между президента и премиера ще възникват, но без изгледи, поне засега, за по-сериозен конфликт.

След бурните сътресения от 2021 г. българската партийна система се намира в трансформация, рамкирана от функционирането на новия парламент. Наблюдаваме поляризация без ясни идеологически измерения. ГЕРБ и ДПС се оказват в един опозиционен лагер, противостоящ на правителственото мнозинство. Между двата лагера обаче липсват дълбоки принципни различия относно пътищата за развитие на страната. Конфликтът засяга повече миналото, кадрите и практиките на властта. Левицата осезаемо губи обществено и политическо влияние, след като не съумява да предложи проект за бъдещето, принципно алтернативен на по същество либералните икономически визии на управляващи и опозиция. В противовес на процесите вляво се очертава тенденция към увеличаване на присъствие на радикалната десница, получила възможност да представя управляващи и опозиция като двете страни на една и съща либерална монета – с други думи, като статукво – и да черпи сили от това.

ЗА АВТОРА

Д-р **Борис Попиванов** е доцент по политология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Изследванията му са концентрирани в областта на политическите идеологии, теорията и историята на лявото, както и българския преход.

ИЗДАТЕЛ

Фондация Фридрих Еберт | Бюро България
Ул. Княз Борис I 97 | 1000 София | България

Отговорен редактор:
Жак Папаро | Директор, ФФЕ, Бюро България
тел.: +359 2 980 8747 | факс: +359 2 980 2438
<https://bulgaria.fes.de>

Заявки / Контакт:
office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички, издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации, не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.

ЗА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Фондация Фридрих Еберт България издава „ПОЛИТ-БАРОМЕТЪР“ от 2000 година насам, анализирайки актуалните и дългосрочни политически процеси и идентифицирайки тенденциите в българската политика със специален фокус върху политически партии като главни актьори на демокрацията.

В ситуация, в която качеството и безпристрастността на българските медии са под въпрос, имаме за цел да предоставим на българските и чуждестранните читатели научна основа за по-нататъшна политическа дискусия.

<https://bulgaria.fes.de>

ПОЛИТБАРОМЕТЪР

Година 22, брой 1
Януари 2022

България се сближава със Северна Македония, но все още е далеч от разрешаване на спора.

Правителството се стабилизира при запазена амбиция на президентската институция за ключова роля.

Кризата в левицата се задълбочава на фона на силни социални очаквания в обществото.

Повече информация по темата ще намерите тук:
<https://bulgaria.fes.de>